

MEZEI CECÍLIA

INTERJÚ

Pillanatsfelvétel egy életútról. Interjú Faragó Lászlóval a 70. születésnapja alkalmából

*A snapshot of a life journey.
Interview with László Faragó on the occasion
of his 70th birthday*

•
SZERZŐ:

MEZEI CECÍLIA, egyetemi docens, Széchenyi István Egyetem Albert Kázmér Mosonmagyaróvári Kar, mezei.cecilia@sze.hu, ORCID: 0000-0003-2109-2293

Nem titok, hogy az interjú apropóját a születésnapod, a kerek évfordulód adja. Az élet úgy hozta, hogy a 40 éves szakmai múltad egy szakaszán egy műhelyben dolgoztunk. Volt közös projektünk, volt közös kutatási területünk is. Számomra a legemlékezetesebb időszak az volt, amikor az MTA RKK (Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja és jogutódja) vezetőjeként tevékenykedtél. A négy és fél év várostervezői gyakorlati munka és a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium (KTM) főosztályvezetőjeként tett két éves kitérőt leszámítva az RKK volt a munkahelyed, az alkotóközösséged. Mennyiben határozta meg ez a műhely a szakmai életutadat?

A véletlen játszott közre abban, hogy egyáltalán erre a pályára kerültem. A pécsi közgazdaságtudományi egyetem elvégzésekor a Dél-dunántúli Tervező Vállalat (Pécesterv), úttörőként, éppen *várostervező közgazdász* állást hirdetett, amit voltam olyan bátor, megpályáztam és megkaptam. Így vált a napi munkámmá a tervezés. Elsősorban rendezési tervek koncepcionális részét és különféle fejlesztési koncepciókat készítettem. Vezető tervezője voltam az ország egyik első kistérségi fejlesztési koncepciójának (Pécs középfokú körzet területrendezési koncepciója, 1984, Pécesterv). Ennek a projektnek köszönhettem az első szakmai sikereimet. A munkám ismertetésére meghívott Baráth Etele irodavezető a VÁTI-ba és a Magyar Urbanisz-

tikai Társaságba is. Szerettem a Pécestervnél dolgozni, nagyon nyitott és progresszív társaság volt (építészek, városrendezők). Jó volt velük együtt dolgozni. A gyakorlati munkám során állandóan felmerültek tisztázatlan elméleti kérdések és úgy éreztem, hogy ennek kutatóként tudnék igazán a mélyére ásni. Amikor ez megfogalmazódott bennem, szólt Rechnitzer János barátom, hogy elmegy a Dunántúli Tudományos Intézetből, így én jelentkeztem a helyére (1983). Egy kisebb megszakítással (KTM) nyugdíjba vonulásomig az RKK-ban (MTA Regionális Kutatások Központja) és jogutódjaiban dolgoztam.

Az RKK mint műhely szakmailag nem épített szűk korlátokat, így tovább vihettem a területi tervezés, a területfejlesztés elméletének és gyakorlatának a kutatását. A családi-as légkör ellenére a habitusomból, az állandóan újat kereső megközelítésemből fakadóan gyakran konfliktusok kísérték a munkámat. (A kisebb-nagyobb „zökkenők” már korábbi életemet is végig kísérték, pl. az egyetemen én voltam az egyetlen, aki ugyan megfelelt a feltételeknek, mégsem kapta meg a népköztársasági ösztöndíjat.) Az RKK alulfinanszírozottsága miatt nagyon sok piacról finanszírozott projektben is részt kellett vennem, ami lassította a tudományos előremenetemet, de megpróbáltam ezekhez is úgy hozzáállni, hogy az adott projektekből mit lehet kihozni, mit lehet tanulni, s azok hogyan építhetők be a kutatásaimba. Hosszabb idő távlatából ezek a kötelező projektrészevételek is pozitívan értékelhetők, hiszen általuk tartottuk a kapcsolatot a mindennapi élettel. Ezek hozadékaként az *1980-90-es években jól ismertük a magyar szakmai közösséget* (tanácselnökök/önkormányzati vezetők, tervosztály vezetők, fejlesztési osztályvezetők, minisztériumi emberek), különösen a szűkebb régiókban a Dél-Dunántúlon. *Az ország első regionális tervét is az RKK tette le az asztalra* (A Dél-Dunántúl területfejlesztési koncepciója, 1994, MTA RKK), ami 1993-1994-ben az én koordinációmmal készült. Sajnos ez a fajta beágyazottság az 2000-es évek után megszűnt.

Ha a pályatársak közül kellene kiemelned valakit, aki a szakmai fejlődéshez jelentős mértékben hozzájárult, ki lenne az?

Sajnos nem tudok megnevezni senkit. A pályatársaimhoz (Horváth Gyula, Rechnitzer János, Pálné Kovács Ilona stb.) viszonyítva nekem nem voltak igazi mentoraim, támogatóim, én mindig a saját fejem után, gyakran árral szemben mentem. A közös projekteket kivéve, ha tudományelméleti alapon lehet ilyen egyáltalán mondani, a saját kutatásaimat egyedül vittem. Természetesen az RKK-s kollégáim és a tágabb szakmai közösség mindig hatott rám, és szerencsére nemcsak a szárnyaimat gondosták.

Visszatérve az alkotóközösség gondolatára, te „magányos farkasként” írod le magadat, amit alátámaszt az is, hogy kevés társszerzős publikációd van. Sokak szemében te vagy az „örök kritikus”, míg mások szerint igazi egyedi gondolkodás és önálló véleményalkotás jellemez. Akárhonnan is nézzük, ez a felállás sok vitát is szülhet. Hogyan éled meg a szakmai véleményed körül kialakuló vitákat?

Sokszor nehezen. De a tudomány ilyen. Újat mondani csak korábbi nézetek (emberek) Nimbuszának megsértése árán lehet. Engem sohasem a fősodor, a már elfogadott többségi vélemény érdekelt, hanem mindig kerestem az új lehetőségeket. Például kifejezetten büszke vagyok arra, hogy a hazai tértudományok képviselői körében komoly vitát váltottam ki először a koncepcióvezérelt tervezésről, majd a térről és a régió fogalmáról. Szerintem kutatókként, kutatóműhelyekként az ilyen szakmai viták keltése és moderálása az elsődleges feladataink közé tartozik.

Fel tudom hozni példaként azt is, hogy régen az volt a bevált szokás, hogy tudományos publikációt többes szám első személyben, a tudomány nevében kellett írni. Én ezzel is szembe mentem, és azon a véleményen voltam, hogy az egyéni vélemények megjelentetésének a módja az egyes szám első személyben írt és vállalt állítások. Ezek ugyanis nem az egyetlen lehetséges tudományos igazságok.

Valóban kevés társszerzős cikket írtam. Talán ez a megosztó személyiségemből, a sarkos, kritikus, néha provokatív megállapításaimból is fakad, amelyekkel mások kevésbé tudtak azonosulni. Volt olyan eset, hogy a regionalizmus végét vizionáló, a Tér és Társadalom c. folyóiratba leadott cikkemet évekig nem közölték le kollégáim, némi vígasz, hogy az idő engem igazolt.

Az akadémiai doktori értekezésed bevezetőjében (Faragó, 2016) olyan elméleti-gyakorlati szakemberként azonosítod magad, akinek a pályafutása a területi tervezés körül forog. Ebben a magyar elméleti területi kutatásokról azt mondod, hogy azok „... jelentős része történeti vagy szakirodalmi áttekintést ad (interpretált szövegek disszeminálása), vagy különböző módszerek, modellek adaptálására (annak módjára) tesz javaslatot. Közös vonásuk, hogy törekedjenek az ideológiai mentességre”. Ezzel szemben te „a világnézeti, a tudományfilozófiai, az ideológiai alapállások különbözőségéből eredő pluralizmusra, az ebből eredő különböző elméletek (narratívák) egyidejű létjogosultságára” hívod fel a figyelmet. Van egyfajta kívülállóság, másként gondolkodás a te szakmai ténykedésedben?

A másként gondolkodásom a tudatosan vállalt tudományfilozófiáimból fakad, ami a hazai regionális tudományban és a regionális tanulmányok területén egyedinek is minősíthető. Mint már korábban utaltam rá, a tudományfelfogásom szerint sokféle igazság létezik, minden kinyilatkoztatott igazságot folyamatosan meg kell kérdőjelezni és újra kell gondolni. Én akár a legalapvetőbb kérdésekben is elmentem annak újraértelmezéséig. Az akadémiai doktori munkám a pályafutásom második szakaszának az eredményeként született. A pályám elején a területi tervezés elméletével és gyakorlatával és a területfejlesztéssel foglalkoztam, ebből írtam a PhD-mat, és az első könyvemet (Faragó, 2005) is. Amikor ezt a szakaszt lezártam, akkor a térelmélet kérdéskörére kezdtem fókuszálni, s ebből született az akadémiai doktori értekezésem (Faragó, 2016) és a Téri lét című (Faragó 2019b) könyvem is.

Az egyetemi katedrán állva sokat meséltél nekünk a hazai területi tervezési gyakorlatról. Ilyenkor mindig a gyakorlati szakember is előbújt belőled, érzékelhető volt, hogy végigmentél már egy-két ilyen terv készítésén is. Sokat foglalkoztál, a Tér és Társadalomban cikkezted is a tervezés szükséges és elégséges folyamatáról, lépéseiről, a tervezővel szemben elvárható kompetenciákról és viselkedésmintákról, ám mintha a területi tervezés sikere egyre inkább nem ezeken, hanem az „érintettek bevonásának” a sikerességén múlna (megtalálni a megfelelő szereplőket, megszólítani őket, a tervezés teljes folyamatát velük együtt csinálni, addicionlításra készíteni őket stb.). Te milyen kulcsterületet látsz, avagy hova tart a területi tervezési gyakorlat ma Magyarországon?

Az 1980-as évektől a 2000-es évek elejéig volt egy nagy felfutása a területfejlesztésnek, a területi tervezésnek. Emlékezzünk rá, minden területi szint (település, kistérség, megye, régió, ország) fejlesztési koncepciókat, stratégiákat készített. Az európai uniós csatlakozásunkat

(2004) követően, különösen 2011-től megtört ez a folyamat és a forrásorientált tervezés uralkodott el a területi tervezésben. Innentől a tervezés már nem arra fókuszált, amire valóban szükség volt az adott közösségben, hanem a tervezés lényegében forrásszerzési eszközzé degradálódott (arra tervezünk, amire forrás van). Ebből fakadóan nem is valódi/klasszikus területi tervezés zajlik.

A forrásvezérelt tervezés béklyója azért alakulhatott ki, mert a helyi és a területi aktoroknál nincsenek szabadon felhasználható fejlesztési források, így csak az uniós forrásokra kénytelenek támaszkodni. Az EU megszabja az időtávot, a prioritásokat, a célokat, sőt még a terminológiát is, és ezt a hazai tervezésnek ki kell és ki is kellett szolgálnia.

Szabadon felhasználható település- és vagy területfejlesztési források biztosítása megoldást hozhatna-e erre a problémára?

Igen, a saját felhasználható források enyhíthetnének ezen a nyomáson. A területfejlesztési intézményrendszer kiépülésére jótékony hatással voltak a korábbi decentralizált (területfejlesztési) források is. Például amint forrást kaptak a kistérségi társulások, a települések érdekeltté váltak a társulásra, az együttműködésre, és az együtt-tervezésre, amióta nincs pénz, csak papíron léteznek ezek a társulások is.

A legutolsó plenáris előadásodon (a IV. Területfejlesztők Napján, Mosonmagyaróváron) a hazai területfejlesztés szakaszolásával, fejlődéstörténetével foglalkoztál. Négy nagy szakaszt azonosítottál az előadásodban, 1945 előtti (I.), az 1945 és 1984 közötti (II.), a rendszerváltás hosszan elnyúló időszakát (III. 1985-2003) és az uniós programozási időszakokat (IV.). Ezzel az utolsó, negyedik szakaszal sok publikációdban foglalkoztál, főként azzal, hogy hogyan változott az uniós „viszonyítási pont”. Azonosítható szerinted bármilyen tanulási folyamat a hazai területfejlesztési gyakorlat alkalmazkodását illetően?

Szükségyszerű tanulás kísérte a folyamatot, meg kellett felelni az újabb és újabb elvárásoknak. De mivel az EU fizet, ő határozza meg a pénzköltés szabályait. A prímás is annak a nótáját húzza, aki megfizeti.

A szakma is változott?

A szakma is jelentősen átalakult, a centralizáció következtében szűkült a kör, ma már kevesebben foglalkoznak területi tervezéssel, mint korábban, és a megfiatalodott tervezőgárda azt hiszi, hogy az uniós forrásokra való tervezés elegendő, az uniós gyakorlatot kritizálókat pedig EU ellenesnek minősítik. Ez utóbbit én is megkaptam a lektoraimtól.

A helyi gazdaságfejlesztés egy közös kutatási területünk, ahol te is, én is a közösségi felhatalmazással bíró decentralizált szereplők helyzetbe hozását tartjuk az egyik kulcsfontosságúnak. Ennek milyen realitását látod most a hazai körülmények között?

Ez mindig kulcskérdés, de a participatív tervezésnek is megvannak a buktatói. Ma gyakori, hogy a helyi szereplők nem is akarnak önálló fejlesztési aktorok lenni. A helyi politikusok is rövid távon, választási ciklusokban, nem a települések saját fejlesztési stratégiáján gondolkodnak, és a könnyebb utat választva a központi pályázatokra, forrásokra várnak.

A helyi szint mozgástere 2010 után jelentősen beszűkült. Ennek hatására a szakmában felmerült egy olyan várakozás, hogy hátha ez a negatív folyamat eltéríti a települési önkormányzatokat olyan fakultatív feladatok, olyan korábban fel sem ismert funkciók, vagy olyan alternatív fejlesztési megoldások felé, ami szakít a felülről kapott megoldásokkal, az addig kötelező tervegyeztetések útján megvalósított partnerség-építési gyakorlattal, és a csak támogatásokból finanszírozott fejlesztésekkel. Látod ennek a valamilyen szintű megvalósulását?

Az állami feladatok kiterjesztése mögött az a jogos koncepció volt, hogy az állami kötelező feladatokat minden kistérségben azonos szinten kell biztosítani az állampolgároknak. Ezzel önmagában nem is lenne semmi gond. A baj az, hogy kevés saját forrás van helyben (a helyi önkormányzatoknál és a helyi közösségeknél), és a helyi humán kapacitás is gyenge ahhoz, hogy önként vállalt feladatokat is fel tudjanak vállalni. Legtöbbször a könnyebb utat választják. Minden megoldást felülről, a központi államhatalomtól várnak, olyanokat is, amelyek akár megoldhatók lennének helyi összefogásból is. Elháltak tehát a helyi kezdeményezések. Probléma, hogy nincsenek olyan központi források, amelyek ezeket a helyi kezdeményezéseket ösztönöznék.

A szakmában a decentralizált fejlesztési gyakorlatra a LEADER-t, a CLLD-t (Közösség-vezérelt Helyi Fejlesztés), az ITI-t (Integrált Területi Beruházások) szokták példaként felhozni. Az egyik utolsó cikkedben (Faragó, 2019a) a policentrikus városbálózati-fejlesztés bevezetésével foglalkoztál, de sokan és sokat emlegettük a tervszerződések bevezetésének a lehetőségét is. A mostani fejelettel miben látod a megoldást? Hogyan és milyen keretek között működhetne jól ez a helyi gazdaságfejlesztés?

Azért hívják helyi gazdaságfejlesztésnek, mert a gazdaságfejlesztésnek nem a makrogazdaságtan fejlesztési törvényei alapján kellene működnie, hanem a helyi sajátosságokra, a helyi erőforrásokra, ötletekre kellene alapozni. A megfelelő központi keretek (szabályozás és forrás) kialakítása és a helyi tervezés elősegíthetné a helyspecifikus fejlesztéseket. Azonban nem megfelelő a központi szabályozás és helyben sem megfelelő a hozzáállás. Még ma is, kevés kivételtől eltekintve, szinte minden megszerezhető forrásnak vagy betelepülő vállalatnak örülnek lokális szinten. Ez az 1990-es évek óta nem tudott változni. Így viszont a forrás gazdája vagy a tőke tulajdonosa diktál helyben és nem a helyi önkormányzat vagy a helyi közösség.

Milyen furcsa az is, hogy a két fogalmat (helyi önkormányzat, helyi közösség) még mindig külön meg kell említeni, miközben a helyi önkormányzatnak kellene képviselnie a helyi közösségeket. Magyar sajátosság az is, hogy a helyi önkormányzatok gyakran az országos pártpolitikát képezik le, és nincs önálló helyi politikájuk.

Pályafutásod egyik visszatérő csomópontja a településbálózatok vizsgálata, mégpedig a fejlesztéspolitikai „basznosíthatóság” szempontjából. Városi vonzókörzetek, funkcionális városrészek, városfejlesztési rezsim, hogy csak főbb csomópontokat emeljem ki az általad vizsgált formációkból. Van olyan nemzetközi gyakorlat, ami példaértékű lehetne itthon?

Nem tudnék kiemelni egyetlen országot sem, amely gyakorlatának az átvételét javaslom. De a funkcionális városi térségekre alapozott policentrikus fejlesztésben még mindig hiszek. Maga a településhierarchia, amit sokan pejoratívan értelmeznek, ab ovo létezik, tehát

természetesnek kell tekinteni és egy többszintű funkciómegosztáson alapuló hálózatot kell kiépíteni.

A funkcionális várostérségeknél az ESPON 1.1.1. (ESPON 2005) kutatás lehatárolási módszertana és az ott lehatárolt funkcionális várostérségek, körzetek adják az alapgondolatot. Az ESPON a közvetlen vonzaskörzeti kapcsolatokra építi fel a koncepciót, elsősorban az ingázásra és a napi kapcsolatokat által meghatározott mozgásokra, *körzetekre* koncentrálnak és nem önmagában a településekre. *A funkcionális várostérségek a magyar településhálózatban is kialakíthatók lennének. Az RKK és a VÁTI Közös kutatásában kevesebb, mint 130 olyan funkcionális várostérséget határoltunk le Magyarországon, amelyek önmagukban is életképesek lehetnek volna fejlesztéspolitikai alapegységekként.* A kistérségből vagy a járásból általában 160-170 egységet alakítottak ki a kutatások ahhoz, hogy hézagmentesen lefedjék a teret. Azért került ez a darabszám leszűkítésre a funkcionális várostérség-lehatároláskor, mert a nagyvárosok vonzaskörzete sokszor túlnyúlik a körzetükbe tartozó kisvárosokon is (pl. agglomerációk), illetve akadnak olyan elmaradott térségek is, amelyek önmagukban képtelenek lettek volna saját fejlesztéspolitikát kialakítani és megvalósítani (hiába van városközpontjuk), és ezeket besoroltuk erősebb vonzaskörzet-központok alá.

A vidék- és a regionális fejlesztés mondhatni mechanikus szétválasztása az uniós fejlesztéspolitikában a szakmán belül is szétválást okozott. Jól érzékeltem azt, hogy nem nagyon foglalkoztál a vidékkel a pályád során?

Ez a szétválasztás félreértés, a területfejlesztés urbánus és vidéki térségek fejlesztését egyaránt jelenti, az olyan kifejezések, mint terület- és vidékfejlesztés, vagy terület- és városfejlesztés önmagában hibás meghatározások. A vidéki térségeknek is van központi városuk, és az urbánus térségekhez is tartoznak rurális teretek. Az a döntő, hogy a központi város népessége, gazdasági ereje meghatározó-e az egész térségre, vagy fordítva. Vannak olyan kistérségek, ahol a vidéki élet jellemzői vannak túlsúlyban és van egy központjuk, ami olyan szolgáltatásokkal látja el ezt a térséget, és akkor az a városközponttal együtt rurális területnek minősül. A LEADER-térségekből ugyan kivesszük a városokat, de az uniós fejlesztéspolitika önmagában nem kezeli külön a városközpontokat a vidéki térségektől, az urbánus és vidéki térségek meghatározásánál a város és vonzaskörzete együtteséről beszél.

Mindazonáltal van igazság abban, hogy a vidéki térségekkel én kevesebbet foglalkoztam. Úgy véltem, hogy a városfejlesztés, a központi város fejlődése jelentős mértékben meghatározza a vidék életét is, így én erre koncentráltam. Téves út volt például az, hogy 1990-es években gyakran a központi városok nélkül (ellenében) jöttek létre a kistérségi társulások.

Mi szerinted a hazai területfejlesztés lehetséges pozitív forgatókönyve?

Az előző választások óta (2022) pozitív folyamatok indultak el kormányzati szinten. Pozitív változás, hogy kineveztek egy *területfejlesztésért felelős tárcanélküli minisztert*, akinek van egy saját apparátusa, és akik *próbálják újragondolni és egyben revitalizálni az elhalt területfejlesztési intézményrendszert és humán tőkét*. Abban bízom, hogy ez a vonal most erősödni és nem elhalni fog. A miniszter sok szakmai rendezvényen részt vesz, a minisztériumból sokan disszeminálják a tervezett változtatásokat, újraéledt például a „Területfejlesztők napja” sorozat (a miniszter és a helyettes államtitkárok maguk nyilatkoztak a programjaikról Mosonmagyaróváron), vagy területi fórumok kerültek megtartásra, ahol az RKI képviselői is véleményt

alkottak, ... tehát *mintha valami pozitív irányba megmozdult volna, de sajnos nem felbőltlen az optimizmusom.*

Az 1996-os területfejlesztési törvény bosszú életutat járt be, de az idők során sok változtatáson esett át. Te hogyan újítanád meg a területfejlesztési törvényt?

A területfejlesztési törvény az elfogadásakor egy nagyon fontos és korszerű törvény volt, ami megerősítette a területfejlesztési eszköz- és intézményrendszert. Sajnos az utóbbi években, főként a 2010 utáni módosítások kiüresítették a törvényt. Megújítása fontos lenne, az alapvető intézményi struktúrákat kellene megint újradefiniálni, azt, hogy a különböző szinteknek, szereplőknek mi a feladata, hogyan alakul az állami, a megyei, a járási kötelezettségek rendszere.

Az örök klasszikus: a tervtörvény?

Ez köztudottan az én vesszőparipám. Tervtörvény most is kellene, de tudni kell, hogy fogadókészség egyik kormány részéről sem volt rá, mert egy tervtörvény hierarchikus rendet teremtené a kormányzati munkában is, megmondaná ugyanis, hogy kinek, mikor, milyen tervet kell készítenie, melyik tárcának mi a feladata, a felségterülete, vagy például az ágazati törekvéseknek mi a viszonya az országos fejlesztési- és területfejlesztési koncepcióhoz. Az aktuális politikusok mindig béklyót láttak benne. Most is az a felfogás, hogy a kormányzati struktúrát állandóan az aktuális helyzethez kell igazítani, a változó körülményekre gyorsan kell reagálni, így ez a fajta kötöttség nem fér bele a gondolkodásba.

A kutató nem tud alkotni egy biztos háttér, a család és/vagy a barátok támogatása nélkül. Ezt a biztonságot mindig is éreztem mögötted. Mesélnél a szakmai életutad mögötti „háterszágról” egy kicsit?

Kell egy támogató családi háttér, anélkül nem megy. A feleségem, Mária volt az a személy, aki ezt a háttér megteremtette számomra. Szakmai kérdéseket ugyan nem vitattunk meg, hiszen ő teljesen más területen dolgozott, de az intézeti konfliktusaim néha szóba kerültek otthon is.

Számomra adott egyfajta helyi beágyazottságot, hogy az évtizedekkel ezelőtt megalakult baráti társaság tagjai is Pécsen maradtak és itt váltak potens személyekké. Politikai vitákat is túléltek, megmaradtak ezek a kapcsolatok, hiszen mindenki a saját szakmájában ugyan, de hasonló életutat járt be (házasság, gyerekek, karrier, unokák). Helyi-társadalmi beágyazottságot jelzi az is, hogy 1994-ben megválasztottak helyi képviselőnek is, és később megkaptam Pécs Város Tudományos Díját is.

A pécsi kötődés nagyon fontos volt nekem is és a családomnak is. Hiába kínáltak többször is kedvező munkalehetőséget a fővárosban, mi Pécsen maradtunk. Amikor a minisztériumi főosztályvezető voltam, akkor is ingáztam és nem költöztünk Pestre. Két fiam (Gergely, András) közül az egyik most is Pécsen él, a másik Pestre költözött. Három unoka (Anna, Lilla és Simon) nagypapája is vagyok.

Hogyan tovább? Milyen szakmai kihívásokat látsz magad előtt, amivel a jövőben foglalkozni szeretnél?

Úgy érzem, hogy pályafutásom végére beérett a sok befektetett munka. Díjak, elismerések sora jelzi ezt (Pécs Város Tudományos Díja, Pro Régió Díj, Magyar Érdemrend Tisztikeresztje, az Év Regionális Tudományi Publikációja [hazai kategória], Oktatói Szolgálati

Emlékezem, MRTT Regionális Tudományért Díj). Rendkívül büszke vagyok a Magyar Regionális Tudományi Társaságtól kapott életmű díjamra. Akadémiai doktor, egyetemi tanár lettem, fontosabb tudományos közleményeimet, könyveimet még ma is sokan idézik. Az utóbbi években lett volna lehetőségem igazán kiteljesedni, de feleségem tragikus betegsége és halála megtört, alkotókedvemet szegte. Lektorálásokat, konferenciaszerepléseket és kisebb feladatokat vállalok, de nincsenek már különösebb szakmai ambícióim. A Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpontban (az MTA RKK jogutódjánál) nyugdíjazásom óta (2019) kutatóprofesszor emeritusként veszek részt a műhelymunkában, idén szeptembertől a Széchényi István Egyetem professzor emeritusaként is tevékenykedek. Terveim szerint a szakmai rendezvények aktív résztvevője leszek továbbra is.

Ezekhez a tervekhez kívánok még töretlen aktivitást és jó egészséget neked!

Az interjú Pécsen, 2023. augusztus 21-én készült.

IRODALOMJEGYZÉK

- A Dél-Dunántúl területfejlesztési koncepciója, MTA Regionális Kutatások Központja Pécs, 1994.
- ESPON 2005: *Urban areas as nodes in a polycentric development*. Elérhető: <https://www.espon.eu/programme/projects/espon-2006/thematic-projects/urban-areas-nodes-polycentric-development> (Letöltés ideje: 2023.08.21.)
- Faragó László: *A jövőalkotás társadalomtechnikája: a közösségi tervezés elmélete*, Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs 2005.
- Faragó László: *Téri lét, Társadalomtér-elméleti alapvetések*, Akadémiai doktori értekezés, Pécs, 2016.
- Faragó László: *A Modern Városok Program mint fejlesztéspolitikai rezsim helye a magyar területfejlesztési politikában*, Tér-Gazdaság-Ember, 2019a/2-3; 181–203.
- Faragó László: *Téri lét: Társadalmi fordulat a térelméletben*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2019b.
- *Pécs középfokú körzet területrendezési koncepciója*, Pécesterv, Pécs, 1980.
- 1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről.